

ผู้รู้คุณ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม วันนี้เป็นวันมาฆบูชา วันมาฆบูชา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ไปการวะ ไปบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปการวะนะ สิ่งที่ไม่การวะ เป็นพระอรหันต์ทำไมต้องไปการวะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์มาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะประพจน์ปฏิบัติธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้แต่ละพระองค์ มีหนึ่งเดียว จะซ้ำสองไม่ได้ เวลาประพจน์ปฏิบัติมามีหนึ่งเดียว แล้วค้นคว้ามา ธรรมอันนี้มันเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์นะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าอยู่ ๖ ปี สิ่งทีค้นคว้านะ เป็นความละเอียดอ่อน สิ่งทีละเอียดอ่อนไป ศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ไปศึกษาทางวิชาการต่างๆ เห็นใหม่ ในลัทธิต่างๆ เขาก็อาเขาเป็นพระอรหันต์ เขามีความสุข เขาเป็นพระอรหันต์ แต่เจ้าชายสิทธัตถะไปศึกษากับเขาแล้ว สิ่งที่เป็นสมบัติ เป็นความสงบเฉยๆ นั้นมันไม่ใช่พระอรหันต์ เพราะสิ่งนี้เป็นหินทับหญ้าไว้ จิตสงบขนาดไหนมันก็มีกิเลส สิ่งทีกิเลสค้นหาความทะยานอยากอยู่ในหัวใจนั้นมันจะสิ้นกิเลสไปไม่ได้ สิ่งทีสิ้นกิเลสไปไม่ได้เพราะไม่มีอาสวัภยญาณชำระกิเลสอันนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้านะ ค้นคว้าการศึกษา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมมาเป็นพระโพธิสัตว์ สิ่งทีพระโพธิสัตว์หรือสัตว์ขันธ์สัตว์ใจ หรือสัตว์ขันธ์สัตว์ อำนาจความสะดวกให้กับสัตว์โลก เป็นผู้นำเขา เป็นผู้สละทาน เป็นผู้ให้ชีวิตกับเขา เพื่อให้เขาดำรงชีวิตอยู่

เวลาพระโพธิสัตว์แต่ละภพแต่ละชาติสะสมมานะ บุญกุศลอันนั้นสะสมมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งทีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ใช่เกิดขึ้นมาลอยๆ ไม่มีว่าเราเกิด

มาชาตินี้แล้วเราจะเป็นพระพุทธเจ้า แล้วเราจะประพาศปฏิบัติไป นั่นเป็นความฝัน มันไม่เห็นความจริงหรอก

ความจริงนั้นเกิดจากการสะสมมา ความจริงนั้นเกิดจากการพัฒนาจิตมาเป็นขั้นเป็นตอนมา สิ่งที่เป็นขั้นเป็นตอนมา เพราะปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระโพธิสัตว์ เห็นไหม ๑๐ ชาติสุดท้าย สละหมดนะ แม้แต่ลูก แม้แต่เมียก็สละ สละออกไป เพราะปรารถนาโพธิญาณ สิ่งที่สละออก เพราะมันสะท้อนหัวใจ

โลกนี้ปรารถนา โลกนี้ห่วงหาเหว ห่วงหาเหวนะ ห่วงหาเหวเรา แต่เราไม่เข้าใจว่าเราห่วงหาเหวเรา เพราะมีเรา เราถึงไปมีครอบครัว เราถึงมีลูกมีเต้า สิ่งที่มีลูกมีเต้าเพราะเกิดจากเรา เวลาเราพัฒนา เราปกครองลูก เราก็อยากให้ลูก ยากให้หลาน ยากให้ทุกๆ คนสมควรปรารถนาปรารถนาเพื่อเป็นเกียรติของเราไง ก็เลสในตัวของเรามันมีอำนาจบาตรใหญ่มหาศาลเลย แต่มันปิดไว้เราก้ไปติดอยู่ข้างนอก

เวลาพระโพธิสัตว์นะ พระเวสสันดรสละสิ่งที่โลกห่วงหาเหว สละลูก สละเมีย สละเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันไปสะท้อนใจ ถ้ามันสะท้อนใจ มันสะท้อนกิเลสไง แม้แต่เป็นพระเวสสันดรก็ยังสละสิ่งที่โลกเขาทำได้ยาก สิ่งที่เขาทำได้ยากเพราะมันสะท้อน จิตใจถึงได้อ่อนน้อมแก่การงาน สละชาติสุดท้าย สละหมด เพราะถือพรหมจรรย์

แต่พอมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็มีการครองเรือน เณรอาहुตนั้นก็เป็นโอรสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่ยากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม เห็นโทษของวัฏฏะไหม วัฏฏะเวลาเวียนไป ทั้งๆ ที่พร้อมอยู่นะ ก็เกิดมามีครอบครัว แล้วค่อยมาสละออก

เพราะถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีครอบครัว เขาก้บอกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สมควรปรารถนาทางโลก ถึงต้องมาบวช ถ้าจะว่าขาดตกบกพร่องสิ่งใด ไม่มีสถานะก้เป็นถึงกษัตริย์ สถานะครอบครัวก็พร้อม ลูกชายก็มี มีทุกอย่างพร้อมเลย แต่เพราะได้สร้างสมบุญญานุการอันนี้มาไง

สิ่งที่สร้างสมบุญญานุการมาถึงมีความสะท้อนใจ ไปเห็นยมทูต เห็นการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย การเห็นการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย คือรู้จักตัวตน รู้จักเราเห็นไหม ว่าเรารู้จักตัวตน เราส่งออกไปทั้งหมด

สิ่งที่ต่างๆ สิ่งที่เป็นสมบัติพัสถานมีพร้อม ครอบครัวก็มี สถานะทางสังคมก็มี เป็นถึง กษัตริย์ เป็นทุกอย่างพร้อมเลย แต่ทำไมเวลาไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันทำไมมี คุณค่ามากกว่าสถานะของกษัตริย์ล่ะ ทำไมมีคุณค่ามากกว่าของครอบครัว แล้วมีคุณค่ามากกว่า ของเนรราหูล ของโอรส เห็นไหม โอรสเพิ่งเกิดนะ

เด็กเพิ่งเกิด พ่อแม่นี้ผูกพันขนาดไหน แล้วสละเด็กออกไป สละลูกตัวออกไป ไม่กล้าเข้าไป มองหน้า เพราะมองหน้าแล้วมันจะติด มันจะสละสิ่งนั้นไม่ได้ นี่จำต้องออก ออกเพื่อประพาส ปฏิบัติเห็นไหม อานาชาวนาเกิดจากการดำริ การความคิด สิ่งที่จะสละออกมา แล้วเพราะมีสิ่งนี้ รองรับ สิ่งทีรองรับ เพราะสิ่งทีการสร้างสมบุญญานุการมา ออกไปประพาสปฏิบัติ

แต่ความเป็นไปของโลก ความเป็นไปของสัตว์โลก ที่ไหนมีครูมีอาจารย์ ที่ไหนมีเขาสั่งสอนกันอยู่แล้วก็จะไปศึกษากับเขา เหมือนกับในปัจจุบัน ที่ไหนเขามีสถิติที่เขาทดลองวิจัยสิ่งต่างๆ เราก็ไปเอาสิ่งนั้นเป็นพื้นฐานแล้วเราจะต่อยอด สังคมมนุษย์คิดกันอย่างนั้น นี่ก็คิดว่าสิ่งนั้นโลกเขาปฏิบัติกันอยู่แล้ว มีครูมีอาจารย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกจากราชวังมาก็คิดคิดว่าผู้ที่เขาออกก่อน เขาจะมีความรู้ มีสิ่งวิชาการที่จะสอน สิ่งทีไปสอนก็ได้สมบัติจากอาพาธดาบส อุทกดาบส สมบัติ ๘ สิ่งทีสมบัติ ๘ สิ่งนี้เป็นเรื่องของโลก เพราะเขาไม่ได้สร้างบุญญานุการมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาไม่ได้สร้างของเขา มา เขามีปัญญานี้ทีความละเอียดอ่อนจากหัวใจอันนี้

นี่ธรรม สภาวธรรมอันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าขึ้นมา เพราะมีสถานะ เพราะการสร้างสมของพระโพธิสัตว์ สิ่งนี้ถึงจะค้นคว้าสิ่งนี้ได้ ถึงเป็นสภาวธรรม แล้วมีความสุขมาก เสวยวิมุตติสุข เห็นไหม ออกเผยแผ่ธรรม ได้ปัญจวัคคีย์ ได้ยสะ ได้ชฎิล ๓ พี่น้อง สิ่งทีชฎิล ๓ พี่น้อง เพราะเขาก็เป็นอาจารย์เหมือนกัน สิ่งทีเขาเป็นอาจารย์ เพราะเขาเป็นอาจารย์ เขามีสถานะลูกศิษย์มหาศาลเลย ความเป็นสถานะลูกศิษย์มหาศาล ใครก็ต้องมีความภูมิใจ กิเลสค้นหาความภูมิใจของกิเลส มันก็ต้องยึดว่าฉันนี่เป็นอาจารย์นะ

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปทรมานชฎิล ๓ พี่น้องนะ เขามีฤทธิ์ เพราะเขาบูชาไฟ สิ่งทีเขาบูชาไฟนะ บูชาไฟ มีพญานาคอยู่ในโรงไฟของเขา ให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปพักที่นั่น เพื่อจะให้พญานาคนี้ทำลายของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปปราบ ปราบพญานาคนั้นไว้ให้อยู่ในบาตร

“สมณะนี้มีฤทธิ์ แต่สู้เราไม่ได้ เราเป็นพระอรหันต์”

ชฎิลกัศปะคิดอย่างนั้นนะ มีคนนับถือหน้าถือตา มันมีกิเลส มีตัณหา มีความยึดตัวเองไว้ นี่เรามีนะ เรามีสถานะเป็นอาจารย์ของเขา ในชาวมคธทั้งหมดเป็นลูกศิษย์ เป็นผู้ที่เคารพศรัทธา แล้วยังมีพระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์ เป็นลูกศิษย์อีกต่างหาก กิเลสอย่างนี้มันจะผูกมัดขนาดไหน

ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปชี้หน้า ไปชี้หน้าว่า “สิ่งนี้ท่านไม่ใช่พระอรหันต์ ท่านมีกิเลสเต็มหัวใจ เพียงแต่ว่าท่านมีฤทธิ์มีเดช เพราะทำความสงบของใจขึ้นมา มันเป็นฉนวน โลภี”

จนชฎิล ๓ พี่น้องยอมนะ กัมหน้านะ ยอมขอบวช บวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามเทศนา ว่าการ ให้ปล่อยเข้ามา แต่คนที่เคยประพฤติปฏิบัติบูชาไฟ ผู้ที่บูชาไฟ แล้วเขาประพฤติปฏิบัติ เขาเพ่งกสิณ เขามีฤทธิ์มีเดชนะ คนมีฤทธิ์มีเดชมันมีมานะ มีความถือตัวถือตน

สิ่งที่ถือตัวถือตน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ เทศน์อาทิตตฯ ความโลภ ความโกรธ ความหลงนะ โทสัคคินา โมหัคคินา นี่โมหัคคินาเป็นไฟเผาใจ ไฟเผาใจ เผาอยู่ตลอดเวลา ทั้งๆ ที่ตัวก็บูชาไฟ ตัวก็มีฤทธิ์มีเดช สิ่งที่มีฤทธิ์มีเดชแล้วมันมีปัญหาอันนี้ไหม ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการมาจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์นะ

พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ชฎิล ๓ พี่น้องก็ ๑,๐๐๓ แล้ว สิ่งนี้ ๑,๐๐๓ นี่รู้คุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันต์นะ แต่ไปฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คนกิเลสมีตัณหาทั้งตัว ทำไมไม่ยอมรับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ทำไมพระอรหันต์ ถึงเวลาแล้วในสมัยพุทธกาลนะ ออกพรรษา จะไปคารวะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้ทาง ความชี้ทาง ชี้เพื่อจะให้เราเข้ามา เพราะสมัยนั้นยังไม่มีตำรับตำรา จะไปฟังธรรมจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การประพฤติปฏิบัติ ภิกษุเมื่อบวชผู้เฒ่าเข้าไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ข้าพเจ้าบวชเมื่ออายุมาก ต้องการกรรมฐาน ให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนกรรมฐาน แล้วจะเข้าป่า เพื่อจะประพฤติปฏิบัติ”

สิ่งที่ประพาศปฏิบัติ นี่เป็นประเพณี แต่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ไปการะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะสิ่งนี้มันเป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมนะ นี่วันมาฆบูชาวันนี้ พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นประเพณีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์

ที่ว่าเป็นเอหิภิกขุ บวชจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบวชให้เอง แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนชี้ทาง เป็นคนบอกทางให้เอง แล้วบุญคุณอันนี้ บุญคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชฎิล ๓ ฟีน้องนี้จะคิดขนาดไหน คิดทฤษฎีมานะของตัว ขนาดมีกษัตริย์มาเป็นลูกศิษย์ พระเจ้าพิมพิสารนี่เป็นกษัตริย์นะ แล้วยังมีชาวมครทั้งมคร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรมานชฎิล ๓ ฟีน้องแล้ว พระเจ้าพิมพิสารจะไปเยี่ยมอาจารย์ของตัว ไปเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งอยู่ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอายุน้อยกว่า แต่ชฎิล ๓ ฟีน้องอายุมากกว่า มีความล่งเลสงสัยว่าใครเป็นอาจารย์ใครกันแน่

จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับชฎิล ๓ ฟีน้องว่า “เธอต้องแสดงตัว” เหาะขึ้นไปบนอากาศ ก้มลงมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอาจารย์ ข้าพเจ้าเป็นลูกศิษย์” จนพระเจ้าพิมพิสารเห็นสภาวะแบบนั้น ถึงลงใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ชาวมครทั้งหมดเห็นสภาวะแบบนั้น ถึงศรัทธาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แล้วเวลาย้อนกลับสิ เวลาย้อนกลับถึงว่า พระอรหันต์ คิดถึงเวลาทฤษฎีมานะของตัว ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่มาชี้ว่า ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาทรมานนี้ มันจะคิดไ มันจะคิดในทฤษฎีมานะ คิดในความเห็นว่าตัวเองเป็นอาจารย์ของกษัตริย์ เป็นอาจารย์ของชาวมครทั้งหมด มีลูกศิษย์ลูกหาเป็น ๕๐๐ คน เป็นลูกศิษย์ มันมีหน้ามีตา แต่มีหน้ามีตาอย่างนี้ มีหน้ามีตาเป็นอย่างกิเลส

ถ้าผู้ที่มีธรรมในหัวใจ คิดถึงย้อนกลับไปในความทฤษฎีมานะอันนี้ แล้วมันจะเสียวสของ มันจะเสียวสของว่าถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง เราจะคิดในทฤษฎีมานะ

ของตัว มันซึ่งในบุญคุณ ซึ่งในบุญคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งๆ ที่เป็นพระอรหันต์ ไม่ต้องการสิ่งใดในการศึกษาแล้ว ไม่ต้องการไคร่ครวญ ไม่ต้องการสิ่งใด แต่ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เทศน์โอวาทปาฏิโมกข์ “ไม่ทำความชั่วทั้งหลาย ทำแต่คุณงามความดี ทำจิตให้ผ่องแผ้ว สิ่งนี้เป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์”

สิ่งนี้มันเป็นสมบัติ มันเป็นธรรมชาติ มันมีอยู่ดั้งเดิม แต่ไม่มีใครมีปัญญาสามารถที่จะเข้าไปรู้สิ่งนี้ได้ ปัญญาเราจะมีคุณค่าขนาดไหน ปัญญาเราจะมีปัญญามากขนาดไหน จะไม่มีความสามารถจะย้อนกลับเข้ามาทำลายกิเลสได้เลย ถ้าเป็นสาวกะ-สาวกนะ

เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ เว้นไว้แต่พระปัจเจกพุทธเจ้า เพราะต้องสร้างสมบุญญาธิการเหมือนกัน แต่การสร้างสมบุญญาธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์ต้องแบกโลกณะต้องรื้อสัตว์ชนสัตว์นะ สิ่งนี้เป็นบุญกุศล สิ่งนี้เป็นคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งๆ ที่หัวใจมันเป็นสภาวะแบบนั้น มันเลี้ยว มันขอกใจ ขอกใจว่า ถ้าไม่มีคนชี้แนะ มันจะติด มันจะต้องเวียนตายเวียนเกิดไปในวัฏฏะ เพราะอะไร เพราะเป็นคนหูดาสว่าง

ในเมื่อตัวเองมีหูดาสว่าง มันเห็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ตัดกิเลสตัดหาความทะยานอยากออกไปด้วยคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ชี้ทาง

แล้วขุณฺท ๓ พี่น้อง กัสสปะ นี่เป็นผู้ประพฤติกปฏิบัติ เพราะมีพื้นฐานของฤทธิ์ของเดช ของสมาธิอันนั้นอยู่แล้ว เพียงแต่มันติดในโลภียะ เห็นไหม สิ่งนี้ไคร่ครวญเข้ามา สิ่งนี้ชำระเข้ามา มันจะเป็นประโยชน์กับอันนั้นะ สิ่งนี้เพราะว่าสิ่งที่ว่ามีหัวใจ แล้วมีอำนาจวาสนา ยอมลงกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วคิดถึงคุณ นี่ผู้รู้คุณของคน รู้คุณของผู้ชี้ทาง รู้คุณของผู้ที่เลี้ยงหัวใจขึ้นมา

ในสมัยพุทธกาลเหมือนกัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน พระกัสสปะจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ แต่มายังไม่ถึงทาง เห็นชาวบ้านเขาเดินสวนทางมา

“ได้ข่าวว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราอยู่ที่ไหนไหม”

“เธอไม่รู้หรือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานมาแล้ว ๓ วัน นี่เราเพิ่งมาจากนั้น ดอกไม้ที่ถือมานี้ ดอกไม้จากบริเวณนั้น”

สุภัททะเป็นพระนะ เป็นลูกศิษย์ของพระกัสสปะอยู่ที่นั่น เพราะเวลาฤกษ์ดีเขาพูดบอกกับพระกัสสปะว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว” พระที่มีเป็นผู้มีธรรม พระกัสสปะเป็นพระอรหันต์สลดสังเวห สลดสังเวห เห็นภัยของวัฏฏะไง แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะต้องปรินิพพาน ผู้ที่มีอินทรีย์อ่อนมาก็มีความเสียใจ ร้องไห้คร่ำครวญ

สุภัททะบอกว่า “เธอร้องให้ทำไม อย่าเสียใจไปเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วนี่ประเสริฐมาก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่ คอยติ คอยบอก คอยบังคับ คอยแต่จะทำสะดวกสิ่งใดก็ได้เลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคอยแต่ทรมาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปนี่ดีแล้ว เราจะได้อยู่กันแบบสะดวกสบาย”

ผู้ที่มีกิเลสนะ ผู้ที่มีกิเลสเห็นไหม ผู้ที่มาบวชเรียนในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่กิเลสค้นหาในหัวใจต้องการความสะดวกสบาย เพราะมีกิเลสดันหาความทะยานอยาก มันถึงไพล่ออกไปดูแต่ความสะดวกสบายของธาตุ ความสะดวกสบายของกินอ้วนนอนอุ่น ในเมื่อการกิน กินขนาดไหน มีความสุขขนาดไหน นอนสะดวกสบายขนาดไหน กิเลสมันจะพองตัวมหาศาลเลย

แล้วมาบวชในศาสนาพุทธ บวชในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเมื่อมาบวชในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ชำระกิเลส เป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ฟาดฟันกับกิเลสในหัวใจ แล้วชี้แนะ สั่งสอนให้สาวกพยายามทำลายกิเลส แล้วมาบวชในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่ออะไร ในเมื่อไม่ยอมประพฤติปฏิบัติตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจมันมหาศาล มันมาเอาความสะดวก เอาความสบายในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการเป็นอริยสัจ จะมีผู้รู้ตามเห็นตามมหาศาลเลย แล้วมีคนสรวทหา มีความเชื่อ ลากสักการะมันเกิดในท่ามกลางพุทธศาสนาไง บวชมา

ก็บวชมาเพื่อลาภ บวชมาเพื่อชื่อเสียง บวชมาเพื่อศักดิ์นา ชฎิล ๓ ฟีน้องเขามีของเขาพร้อมอยู่แล้ว เห็นไหม กษัตริย์เป็นลูกศิษย์ของเขานะ ชาวมครทั้งหมดก็เป็นลูกศิษย์ของเขา เขามีฤทธิ์มีเดช จนบังคับเอาพญานาคเอาไว้ในอำนาจของเขา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความสามารถไปชักนำ ไปจูงใจจนเขาสำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เขามีสถานะนั้นอยู่แล้ว

แต่สุภทัตไม่มีสิ่งใดเลย แต่ต้องการแสวงหาสิ่งนั้นนะ ต้องการแสวงหาสิ่งที่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ชฎิล ๓ ฟีน้อง พันกว่าองค์นี้ทิ้งมา สิ่งที่เป็นลาภสักการะ เรื่องโลก เขาทิ้งของเขามา เพราะสิ่งนี้เป็นอาหารของกิเลส สิ่งนี้เป็นอาหารของกิเลสค้นหาความทะยานอยาก สิ่งทีกิเลส ค้นหาความทะยานอยากเห็นไหม แล้วมันก็เผาผลาญในหัวใจ มันก็มีแต่ความร้อน โทสคตินา โมหคตินา นี่เป็นความเร่าร้อนของกิเลสค้นหา ค้นหามันเผาใจอยู่เขาทิ้งมาแล้ว แต่ตัวเองไม่เข้าใจ

ในศาสนาเรา ผู้ที่เป็นสาวก ผู้ที่เป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่รู้จักคุณ รู้จักบุญคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็จะซึ่งใจในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยหัวใจ เพราะมันซึ่งในคุณ เพราะคุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลี้ยงทั้งปาก เลี้ยงทั้งหัวใจ เลี้ยงทุกอย่าง เพราะต้องการรู้สัตว์คนสัตว์

เพราะสิ่งที่วิญญูะนี้มันเป็นความทุกข์ เป็นความเร่าร้อน เราเกิดมาโดยอำนาจวาสนาก็เกิดมาในวิญญูะนี้ แล้วเราเจอธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมเราไหลไปเอาลาภสักการะสิ่งนั้น ถ้าบวชมาเป็นสภาวะแบบนั้น มันก็มีกิเลส มีค้นหา ความมีกิเลสค้นหา ในศาสนา บวชในศาสนาเห็นไหม เหยียบย่ำธรรมวินัย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่ขึ้นมาก็ไม่ยอมรับ ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว บอกพระอานนท์ไว้นะ “อานนท์ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ธรรมและวินัยจะเป็นศาสดาของเธอ” ศาสดาคือตัวธรรมและวินัย ธรรมและวินัยนี้จะเป็นศาสดาของเรา

ถ้าเราเคารพในปัจจุบันนี้ ในปัจจุบันนี้ วันนี้วันมาฆบูชา เราปฏิบัติเห็นไหม ปฏิบัติถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติถวายถึงพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ที่รู้คุณ ที่มีความซึ่งในคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่ พระ

อรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ นี่ก็มีชีวิตอยู่ได้สัมผัส ได้รับการเทศนาว่าการจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วประพฤติปฏิบัติจนสิ้นกิเลสไป

แต่ปัจจุบันนี้ ธรรมและวินัยก็มีอยู่ ถ้าธรรมวินัยนี้มีอยู่ ถ้าเราเชื่อ เราศรัทธา เราเชื่อ เราศรัทธา เราก็พยายามดัดแปลงตนของเรา ถ้าเราดัดแปลงตนของเรา เราจะบวชเป็นพระ เราก็ไม่เป็นแบบสุกัทัทะ เพราะเราไม่ยอมเชื่อ เราไม่ยอมฟังธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้แต่ที่มีชีวิตอยู่ ท่านปรินิพพานไปก็ยังพอใจ ยังดีใจ

แล้วผู้ที่มีอำนาจาสนา เหมือนครูบาอาจารย์เรา มีอำนาจาสนา พยายามค้นคว้าสิ่งนี้ ธรรมและวินัย ผู้พระไตรปิฎก ใครก็รู้ ใครก็ศึกษา แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราออกประพฤติปฏิบัติ เวลาทำความสงบของใจขนาดไหนก็แล้วแต่ มันจะเกิด เกิดเพราะอะไร เพราะในดวงใจของแต่ละดวงใจ การเกิดและการตายนี้สะสมมา ขณะที่เรามีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้มันมีอดีตมา สิ่งในอดีตนี้สะสมให้ใจดวงนี้มาเกิดในปัจจุบันนี้ สิ่งที่จะสมมานั้นเป็นจริงเป็นนิตย์

สิ่งที่เป็นจริงนิตยนี้มันอำนาจาสนาต่างกัน เวลาเราทำความสงบของใจเข้าไป มันจะไปพบสถานะสิ่งนั้น อย่างเช่น ครูบาอาจารย์ที่เราสร้างบุญญานุการมา เวลาจิตสงบขึ้นมาจะเห็นความเป็นไป จะเห็นนิมิตต่างๆ จะเห็นเรื่องภูมิหลังของตัว ถ้าสิ่งนี้ ถ้าเราไปคิด เราไปพอใจกับสิ่งนี้ เราไปเพลิดเพลินกับสิ่งนี้ มันก็เหมือนกับขลุ่ย ๓ ฟัน้องเห็นไหม เขาก็มีฤทธิ์มีเดชอย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรมานเขามาอย่างนี้

ถ้าเราอ่านธรรมวินัยในพระไตรปิฎก แล้วเราเทียบกลับมาที่หัวใจของเรา ถ้าเราพิจารณาของเรา จิตของเราเห็นสภาวะแบบนั้น ถ้าเราเห็นสภาวะแบบนั้น สิ่งนี้มันเป็นนิมิต มันเป็นความเห็น สิ่งที่เป็นความเห็น ถ้ามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากแบบสุกัทัทะ มันก็จะมีความมั่นใจ มันก็จะมี ความรื่นเริง มันก็จะมี ความหลงในตัวเองว่าตัวเองเป็นผู้วิเศษ สิ่งนี้มันเป็นสมบัติของเรา เราเป็นผู้วิเศษ ดีกว่าคนอื่น คนอื่นเขาไม่เห็นสภาวะแบบเรา เราประพฤติปฏิบัติแล้วเราจะเห็นสภาวะต่างๆ อย่างนี้ เห็นไหม มันจะไปเพิ่มทิฐิมานะ จะไปเพิ่มความยึดมั่นถือมั่นของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นยึดมั่นถือมั่นความเป็นไปของใจอย่างนี้ มันก็ต้องโดนกิเลสข่มขู่ไปตลอด มันจะยอมจำนนให้กิเลสข่มขู่ แล้วมันก็จะประพฤติปฏิบัติโดยอ้างธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ถ้าเรามีสติ เรามีความรู้สึก เรามีความใคร่ครวญของเรา เราต้องย้อนกลับมา สิ่งที่เกิดขึ้น สภาวะแบบนี้ สภาวะที่จิตสงบเข้าไปแล้วจะเจอสภาวะแบบใด สิ่งนี้มันเป็นนิมิต มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากอำนาจจิต ความเห็นอันนี้ เห็นสิ่งนี้ ความเห็นครั้งนี้มันเห็นจากต้นทุนของตัวเอง ความเห็นครั้งต่อไป ต้นทุนเรามันจะน้อยลงๆ ความเห็นสิ่งนี้มันยังจะคลาดเคลื่อนไปข้างหน้า คลาดเคลื่อนไปข้างหน้า ถ้าเราไม่มีครูมีอาจารย์คอยชี้แนะ

ถ้ามีครูอาจารย์คอยชี้แนะนะ เราจะกลับมาที่พุทโธ เราจะกลับมาที่ความสงบของใจ เราจะรักษาหัวใจของเราขึ้นมา ถ้าเรารักษาหัวใจของเราขึ้นมา ต้นทุนเรากลับจะเพิ่มขึ้น ต้นทุนของเรา มันจะเริ่มน้อยลงๆ เพราะเราใช้ต้นทุนของเราตลอดไป มันจะโดยการใช้จ่ายออกไป สิ่งนี้จะออกไป จิตจะมีคุณค่าน้อยลง จิตจะมีอำนาจน้อยลง ทั้งๆ ที่ตัวจิตนี้ไม่บอบสลายหรือ จิตนี้มีการเกิดและการตาย ถ้ามีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก จิตนี้ยังจะต้องเกิดต้องตายตลอดไป

สิ่งที่บอบสลาย สิ่งนี้มันไม่บอบสลาย แต่ขณะที่มันเป็นปัจจุบันธรรม ขณะที่ความรู้สึก เราเทียบใจเราสิ ขณะที่เรามีความเห็นสิ่งใด เราได้สมบัติใหม่ เรามีอารมณ์ความรู้สึกอย่างใหม่ เราจะอุ่มใจกับสิ่งนี้มากมาย แต่สิ่งนี้มันต้องจางไปๆ ขณะที่จิตของเรามันเข้าไปสัมผัสกับธรรม สัมผัสกับความสงบอย่างนี้ มันจะมีพื้นฐานของมัน นี่ต้นทุนใจ

แล้วเราไปคิด เราไปเห็นความสิ่งต่างๆ แล้วเราส่งออกไป เราใช้พลังงานนี้ออกไป นี่ต้นทุนนี้มันจะจางไปๆ ถ้าครูบาอาจารย์ชี้แนะ ครูบาอาจารย์มีสติ มันจะกลับมา กลับมาที่พุทโธ กลับมาที่หลัก ถ้าเรามีหลักการ เราจับหลักของเราได้ อาการที่เกิดขึ้นทั้งหมด เป็นอาการของใจทั้งหมด

สิ่งที่เกิดขึ้นจากอาการของใจ ไม่ใช่ใจ พอเกิดจากใจ เกิดจากใจ เขาเรียกพลังงานมันรับรู้ไป เราก็กำหนดพุทโธๆ กลับมา กลับมาที่ใจนั้น มันจะปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามา เพื่อเพิ่มต้นทุนอันนี้ ถ้าเรามีหลักการ เรากำหนดพุทโธ เห็นไหม สมถกรรมฐาน ต้องมีสมถกรรมฐาน

เราปฏิบัติธรรมเพื่อบูชาครูบาอาจารย์ของเรา ขณะที่เรานูชาครูบาอาจารย์ของเรา เพราะเรายังจับต้นชนปลายไม่ได้ เรายังจับพื้นฐาน เรายังทำความสงบของใจไม่ได้ เราก็อาศัยพุทโธๆ กำหนดพุทโธๆ พุทธานุสติ เพื่อจะให้ใจนี้สงบเข้ามา สิ่งนี้เรากำหนดจากภายนอกเข้ามา พอสงบ

เข้ามาถึงตัวของใจ เราปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติบูชาครูบาอาจารย์ แต่ผลคือจิตดวงนี้ต่างหาก

จิตดวงนี้ได้รับคำปริกรรม จิตดวงนี้ได้สิ่งกลมกล่อมเข้ามา มันจะปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามา เป็นหลักการของมัน สิ่งที่เป็นหลักการ สิ่งนี้เป็นสัจจะ สิ่งนี้เป็นสากล สิ่งที่สากลมันมีอยู่โดยสัจจะความจริงอันนี้ เพราะเรามีความรู้สึก เรามีหัวใจ เรามีหัวใจเห็นไหม เรามีใจ ใจที่เป็นภาชนะที่จะรับธรรมต่างๆ ถ้ามีภาชนะจะรับธรรมแล้วเราศึกษาธรรมของเรา เราค่อยกระทำของเรา เรามีครูบาอาจารย์คอยชี้นำ เราจะต้องเทียบเคียง

ความเพียรชอบ ชอบอย่างไร เราว่าปฏิบัติ เราปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติโดยกิเลสพาปฏิบัติเห็นไหม เราปฏิบัติของเราด้วยกิเลส ด้วยค้นหา ด้วยความทะยานอยาก ด้วยการคาดการณ์หา สิ่งนี้จะทำให้เราอยู่ในกรอบของวิชาทั้งหมดเลย วิชาพาปฏิบัติไป สิ่งนี้คาดหมาย สิ่งนี้วางเป้าหมายไว้หมด

แต่ถ้าเราปฏิบัติโดยธรรม โดยมรรค สิ่งนี้โดยมรรค เราทำด้วยความเพียรชอบ ความเพียรชอบคือสร้างเหตุชอบ เราสร้างเหตุชอบ เรามีหน้าที่ของเรา เราจะสร้างเหตุของเรา ถ้าเหตุของเรา เหตุของเราสมควรแก่ธรรม “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ธรรมของเด็กๆ ธรรมของผู้เริ่มต้นประพาศปฏิบัติ เวลาจิตมันส่งออกไป มันไปทั่ว ไปทั้งหมดเลย เหมือนกับเราмаวัด เรามาแต่ตัว หัวใจเราอยู่ที่บ้าน เพราะมันคิดถึงบ้าน มันคิด มันส่งออกทั้งหมดเลย เวลาเราประพาศปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าเราค้นหาตัวเราไม่เจอ มันจะส่งออกทั้งหมด เราจะมีแต่กาก เราจะมีแต่ธาตุ ๔ ร่างกายนั่งอยู่นี้ แต่หัวใจไม่ได้อยู่กับเรา แต่ถ้าเรากำหนดพุทโธๆ แล้วเราพยายามตั้งสติกับเราขึ้นมา มันจะมาวัดทั้งกายและมาวัดทั้งใจ ใจปัจจุบันนี้มันจะอยู่กับเรา สิ่งที่อยู่กับเรา นี่เริ่มต้นการพัฒนาของใจจะพัฒนาอย่างนี้

ถ้าพัฒนาอย่างนี้ สิ่งที่มีคุณค่า สิ่งที่เกิดพาเกิดพาตาย ตายในวิญญูณะ ตายเป็นภพเป็นชาติ แต่เวลาอารมณ์เกิดขึ้นมาในหัวใจนี้มันเกิดดับ เกิดดับ มันก็เกิดในอาการของใจ มันก็เกิดตาย เกิดตาย การเกิดการตายเห็นไหม การเกิดการตายโดยความคิด การเกิดการตายโดยวิญญูณ วิญญูณนี้เป็นวิญญูณเป็นวิญญูณในขั้น ๕ ไม่ใช่ตัวจิต

วิญญาณในขั้น ๕ นี้ธาตุรู้อันหนึ่ง ขั้นไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น อาการเกิดดับ เกิดดับ นี้เหมือนแขกจรมา เวลาที่มีความคิดขึ้นมา ความคิดขึ้นมาจากไหน เวลาความคิดดับไป ทำไมความรู้สึกเรายังมีอยู่ละ เห็นไหม ความคิดเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากสังขารปรุง สังขารแต่ง สังขารปรุงขึ้นเฉยๆ ถ้าไม่มีวิญญาณรับรู้ มันจะรับรู้ได้อย่างไร ความคิดเวลาเราไม่มีสติ ความคิดเราคิดอะไร เราคิดโดยที่ที่เราไม่รู้ที่เราคิดอะไร แต่ถ้าเรามีสติเห็นไหม เรามีสติ เรามีวิญญาณรับรู้ เราจะรู้ คิดเรื่องสิ่งต่างๆ เราจะมีความคิดพร้อมไป

ในเมื่อมันวิญญาณเกิดดับ สิ่งที่แขกจรมา แล้วเราใช้คำบริการของเราเข้าไป เพื่อจะยับยั้งสิ่งนี้เห็นไหม เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ใช้ปัญญาใคร่ครวญในความรู้สึกของเราก็ได้ ใคร่ครวญความในสิ่งที่แขกมันจรมา สิ่งที่เกิดดับจากใจของเราไม่ใช่ตัวใจ สิ่งที่เกิดดับเกิดจากใจเห็นไหม เพราะอะไรเราถึงเข้าใจอย่างนี้ละ เพราะเรามีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางไว้แล้ว แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เวลาเราศึกษา แล้วเราออกมาประพฤติปฏิบัติ เราอ่านไป เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เริ่มตั้งแต่เด็กๆ เห็นไหม แล้วก็พัฒนาขึ้นเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

“จิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้เป็นนามธรรม” สิ่งที่เป็นนามธรรมคือสิ่งที่จับต้องไม่ได้ สิ่งที่เป็นนามธรรม แต่มีธาตุรู้ มีความรู้สึกนี้จับต้องได้ ถ้าสิ่งที่จับต้องได้ สติเราควบคุมเข้ามาด้วยคำบริการ จิตสงบเข้ามา จิตมันจะปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางต่างๆ เข้ามา สติพร้อม จับต้องได้ ถ้าจิตจับต้องได้ ในเมื่อจิตจับต้องได้ ทำไมเราถึงจับต้องได้ละ? เพราะจับต้องได้ เพราะผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มีในสัจจะความจริงอยู่แล้ว

ความเป็นความสงบของใจ ถ้าความสงบของใจเกิดเข้ามาสภาวะแบบนี้ ย้อนกลับตลอด สิ่งที่ย้อนกลับแล้วเราสร้างฐาน สร้างฐานความเป็นไปของการประพฤติปฏิบัติของเราให้มันสืบต่อใจ ถ้าว่าสติ ถ้าว่าสมาธิของเราไม่มี มันจะมีอยู่โดยดั้งเดิม ถ้าสมาธิของเรา สมาธิของปุถุชนใจ มนุษย์มีสมาธิ ถ้าไม่มีสมาธิ มันสื่อความหมายกันไม่ได้หรอก สิ่งที่เป็นสมาธินี้ สมาธิแบบมนุษย์

แล้วถ้ามนุษย์ของเรา เด็กบางคนจะมีสติจะมีสมาธิมีมาก เด็กบางคนจะมีความเพอเรามาก สิ่งนี้มันเป็นอำนาจาสนาของใจ สิ่งนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม เพียงแต่ว่ามันไม่เป็นประโยชน์กับการ

ประพฤติกปฏิบัติ ในการประพฤติปฏิบัตินี้ถึงต้องทำให้สิ่งนี้มันเปิดกว้างขึ้นมา ให้ฐานมันกว้างขึ้นมา ถึงเป็นสมถกรรมฐาน

สิ่งที่เป็นสมถกรรมฐานเป็นฐานของเรา เราถึงต้องหาของเรา ถ้าเราไม่หาของเรา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ธรรมของเรา ธรรมของเราอยู่ที่ไหนละ ธรรมของเรา ถ้าเราเป็นสุขุมยปัญญาคือการศึกษาล่าเรียน ถ้าเราจินตนาการ เราใคร่ครวญของเรา มันจะเป็นจินตมยปัญญา ถ้าเกิดเป็นภวานามยปัญญาของเรานั้นคือธรรมของเรา

ถ้าธรรมของเราเกิดภวานามยปัญญาจะเกิดอย่างไร ถ้าจะเกิดอย่างไร ทำไมพระชฎิล ๓ พี่น้องถึงฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าชฎิล ๓ พี่น้องฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะการประพฤติปฏิบัติ การมีฤทธิ์มีเดชของเขาอันนั้น มันสิ่งที่ว่ามันหมุนไปขนาดไหนมันก็มีสิ่งที่ซ่อนอยู่ในหัวใจ เหมือนกับความสกปรกนี้ซ่อนอยู่ได้พรม มันไม่มีการชำระล้าง

สิ่งที่ไม่มีการชำระล้าง พองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้หน้า เขาย้อนกลับเข้ามา เขาจะเห็นผลประโยชน์ของเขา โทสาคินา โมหาคินา ทำไมมันไม่โกรธ ทำไมมันไม่หลง มันหลงอยู่แล้ว เพียงแต่ว่ามันอ้างอิงว่าสิ่งนี้มันเป็นความว่าง สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของมัน สิ่งนี้มีอยู่ สิ่งนี้เราบริหารสิ่งนี้ถูกต้อง สิ่งนี้ก็จะประโยชน์กับเรา นี่ความอ้างอิงของกิเลสมันมีนะ

ถ้ามีจิตนิสัย มันจะเอาสิ่งที่ในหัวใจของเรามาเป็นชี้นำ มาเป็นสิ่งที่ว่าจับต้องได้ แล้วมาสิ่งที่ว่าให้เราไม่เพลินไปกับมัน ถ้าเราเพลินไปกับมันนะ สิ่งนี้มันจะหลอกลวงเรา ถ้าเราหลอกลวงเราเห็นไหม จินตมยปัญญา ถ้าเกิดภวานามยปัญญาละ คุณของครูของอาจารย์จะเกิดตรงนี้ ถ้าคุณของครูของอาจารย์มันเป็นการสืบ มันเป็นการกลั่นกรอง ถ้ามีการกลั่นกรอง มีการใคร่ครวญอยู่ สิ่งนี้มันสะท้อนใจได้ ถ้ามันสะท้อนใจนะ อานาจาสนาเกิดตรงนี้

ถ้ามีความสะท้อนใจ มีความรู้สึกอันนี้ ความรู้สึก รู้สึกว่าอย่างไรละ? รู้สึกว่า สิ่งนี้มันว่างขนาดไหน ถ้ามันออกมา ความรู้สึกนี้มันก็เป็นเรื่องของโลก ถ้าเป็นความรู้ของโลก เราจะตั้งสติ พอมีสติขึ้นมา มันจะพัฒนาขึ้นมา พัฒนาให้มันสงบเข้ามา สงบเข้ามา บ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า จนจิตตั้งมั่นได้ จิตตั้งมั่น ถ้าเราไม่มีอานาจาสนา เราจะพยายามใคร่ครวญอยู่อย่างนี้ ใคร่ครวญอย่าง

นี่นะ รักษาอย่างนี้ โดยหลักการ ถ้าเรามีหลักการ เรารู้หลักการ เราจะบริหารสิ่งนั้นได้ ถ้าเราไม่รู้หลักการ เราอาศัยสิ่งที่จำมา มันจะบริหารสิ่งนั้นไม่ได้

ถ้าจิตมันสงบ พอสงบ มันสงบเข้ามาเพราะสิ่งใด? เพราะเรามีสติ เราตั้งมั่นของเรา ถ้าสติมันตั้งมั่น เราก็ทำหลักการอย่างนี้ ถึงพุทโธมีความหมาย พุทโธนี้มีความจำเป็น ถ้าพุทโธมีความจำเป็นเห็นไหม เรากำหนดพุทโธๆ แล้วมันสงบเข้ามา จนมันสงบ มันกำหนดไม่ได้ สิ่งที่กำหนดไม่ได้ มันก็เป็นอาการที่มันกำหนดไม่ได้ กำหนดไม่ได้มันก็มีผู้รู้อยู่

นี่ไง ถึงบอกว่าจิตมันมี ผู้รู้มันมี ความรู้สึกนี้มี สักแต่ารู้ มันปล่อยวางขนาดไหน มันก็รู้ตัวมัน ถ้ามันปล่อยวางเข้ามา มันรู้ตลอด อับปนาสมาธิมันเข้าไปจนมันพิจารณาไม่ได้ เราถึงสงบ เราถึงปล่อยให้มันออกมา เวลาคลายตัวออกมา นี่ตรงนี้เป็นอุปจารสมาธิ ถ้าเป็นอุปจารสมาธิ เพราะจิตมันมีความมีพลังงานของมัน ถ้าจิตมันมีพลังของมัน มันเป็นอุปจารสมาธิ อุปจาระ อุปจาระคือ วงรอบของจิต ถ้าวงรอบของจิต ตรงนี้มันจะเห็นกาย ถ้าเราเห็นกาย เราพิจารณากาย ถ้าเราพิจารณากายของเรา มันพิจารณาว่าสิ่งที่ความสกปรกนี้เราซุกเข้าไปได้พรม

ถ้าสิ่งที่สกปรกเราซุกเข้าไปได้พรม เราไม่ได้ทำลายมัน มันจะว่างขนาดไหน มันจะมีฤทธิ์ มีเดช มีความรู้ขนาดไหน สิ่งนี้มันมีฤทธิ์มีเดชโดยฉานโลกีย์ โดยอำนาจของจิต จิตดวงนี้มันมีอำนาจวาสนา เวลามันสงบขึ้นมา มันมีกำลังของมัน ถ้าจิตไม่มีอำนาจวาสนาเห็นไหม เวลาสงบ สงบธรรมดาก็มี ความสงบของจิตพอมันปล่อยวาง ว่างๆ มีความสงบไป มีสติพร้อม สิ่งนี้ก็มี ถึงบอกว่ามันย้อน มันต้องย้อนกลับไป

การประพฤติปฏิบัติสูตรสำเร็จไม่มี ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ พิจารณากายเหมือนกัน แต่ความพิจารณากายก็คนละขั้นตอน คนละความละเอียดอ่อนของใจจะต่างกัน ถ้าความพิจารณากาย กายส่วนไหน กายส่วนไหนความจะเกิด เกิดโดยปัจจุบัน ถ้าเราพิจารณากาย โดยกระดูก เราต้องพิจารณากระดูกไปทั้งหมด มันก็ไม่ใช่ มันพิจารณาขณะปัจจุบันนี้เห็นกระดูก มันก็เป็นพิจารณาเห็นกระดูก

แล้วคราวต่อไปมันเห็นอะไรต้องให้มันเห็นตามความเป็นจริงของมัน ไม่ใช่เราไปตั้งใจว่า เห็นอย่างใดก็ต้องเห็นอย่างนั้นตลอดไป เห็นไหม สูตรสำเร็จใจ เวลาประพฤติปฏิบัติต้องเป็นสูตรสำเร็จ... ไม่ใช่ การขณะที่เป็นสูตรสำเร็จมันจะเป็นสัญญาณะ

แต่ถ้าเป็นปัจจุบันธรรม อุปายวิธีการ เราต้องหมั่นตรวจสอบ หมั่นการใคร่ครวญ อุปายอุปายให้เราเปิด เปิดให้หัวใจนี้มันก้าวเดินออกไป ถ้าเปิดการก้าวเดินออกไป มันเกิดการต่อสู้กับกิเลส

ถ้ามีการต่อสู้ มีการประหัดประหารกับกิเลส การต่อสู้กัน การทำลายกันเห็นใหม่ ใช้พลังงาน ต้นทุนของใจมีขนาดไหนวิปัสสนาไป ถ้ามีต้นทุนนะ มันจะรักษาสภาวะแบบนี้ ก็คือความเห็นใจ ความเห็นของกายที่จิตมันเข้าไปสัมผัส จิตนี้สัมผัสนะ เห็นโดยตาของใจ เห็นอาการของต่างๆ เห็นจะเป็นสิ่งใดก็ได้ เห็นเป็นเส้นผม ขน ผม เล็บ ฟัน หนัง สิ่งใดสิ่งหนึ่งจับอย่างนี้แล้วพิจารณาไป ขยายส่วน แยกส่วน

สิ่งที่ขยายส่วน แยกส่วน มันเกิด มันเห็นเป็นไตรลักษณ์ มันเห็นเป็นลักษณะที่ว่ามันคงที่ไม่ได้ สิ่งที่ยั่งยืนไม่ได้ของโลก เราใช้วิชาการเข้าไปจับ สิ่งนี้มันเป็นสัญญา แต่ความคงที่ไม่ได้ของไตรลักษณ์ มันเห็นในปัจจุบันนะ ในปัจจุบันมันมีมิติ มันเปิดกว้างมาก มันทำลายกันขนาดนั้น จิตมันจะเห็นอย่างนั้นแล้วมันจะสะท้อนหัวใจมาก

สะท้อนหัวใจเพราะความผูกพันของสังโยชน์ ความผูกพันของการมัดจิตกับความเห็นของตัว ทั้งๆ ที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศอยู่ไฉ่ๆ นะ ประกาศว่ากายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย สิ่งนี้เป็นสมมุติเห็นใหม่ สมมุติบัญญัติมันกว้างไว้เป็นทางเดินโดยสัจจะความจริงอยู่แล้ว นี่เป็นสมมุติ ร่างกายนี้เป็นสมมุติ ชีวิตนี้เป็นสมมุติ แต่หัวใจเป็นความจริง หัวใจเป็นความจริง แต่เพราะสิ่งที่เป็นความจริง แต่เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาไม่ใช่เป็นปัจจุบัน ไม่ใช่เป็นธรรมเกิดขึ้นจากภาวนามยปัญญาเกิดจากในหัวใจ มันถึงชำระกิเลสไม่ขาด

ใครพิจารณาขนาดไหน มันก็ปล่อยวางขนาดไหน เราก็ต้องใช้ความมุมานะของเราใคร่ครวญสิ่งนี้ออกไปตลอดไป จนถึงที่สุดนะ กายเป็นกาย ทุกข์เป็นทุกข์ จิตเป็นจิต ขันธ์เป็นขันธ์ แยกออกจากกันโดยสัจจะความจริงของมัน มันต้องแยกออกสัจจะตามความจริงของมัน สิ่งที่ยึดความจริงของมันนี่ต่างอันต่างจริง ความจริงกับความจริงมันจะเข้ากันนะ

แต่ในเมื่อมันมีกิเลสค้นหาในหัวใจ มันเป็นความจอมปลอม ถ้ากิเลสค้นหาเป็นความจอมปลอมอย่างนี้ มันจะสร้างภาพ มันจะยึดมันให้ใจมีใคร่ครวญสภาวะแบบนั้น ทั้งๆ ที่ธรรมของ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ เราอ่านธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนชิน ชินชาจนกิเลสมันเอาสิ่งนี้มาหลอกว่าเรารู้แล้ว เรารู้แล้ว

ถ้าเรารู้แล้วทำไมมันไม่เป็นความจริงล่ะ มันเป็นความจริง สิ่งที่เป็นความจริงเห็นใหม่ เหมือนกับอาหาร ถ้าอาหารสิ่งใดที่เราไม่เคยกิน อาหารสิ่งนั้นเราจะไม่รู้รสชาติของมัน จะพูดอย่างไรก็ไม่เป็นความจริง แต่ถ้าอาหารสิ่งนั้น เราเคยกินอาหารสิ่งนั้นนะ อาหารอะไรก็แล้วแต่ เราเคยกิน เราเคยดื่กล้ำปากของเรา เราได้ลิ้มรสของมัน ใครจะมาพูดว่าอาหารชื่อนี้อะไร เรารู้ เรารู้ ใจ

สิ่งนี้ ถ้าความรู้มันจะเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากการสมุจเฉตพหุกัน สิ่งทีสมุจเฉตพหุกัน เพราะจิตมันสัมผัส จิตมันเป็นไป สังโยชน์จะขาดออกไปตามความเป็นจริง ถ้าสังโยชน์ขาดออกไปตามความเป็นจริง มันจะรู้คุณ จะรู้คุณของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะว่าสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาเป็นภาวนามยปัญญาที่เป็นสิ่งที่ลึกลับมหัศจรรย์มหาศาลเลย สิ่งทีลึกลับมหัศจรรย์นะ ปัญญาอย่างนี้เกิดได้อย่างไร

สิ่งที่เกิดขึ้นมามันปล่อยวางสิ่งนี้ มันสมุจเฉตพหุกัน สิ่งนี้ขาดออกไปได้อย่างไร คุณของครู ของอาจารย์ คุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันจะสะท้อนหัวใจมาก ถ้าเราไม่เกิดมาพบ พุทธศาสนา ไม่เจอครูบาอาจารย์ที่วางแนวทางการประพฤติปฏิบัติโดยกรรมฐานนะ

พระกรรมฐานวางปฏิบัติเครื่องดำเนินโดยหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ วางแนวทางมา หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ท่านพยายามวางข้อวัตรปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติเพื่อจะให้เป็นทางเดิน ทางก้าวเดิน เข้าไปสู่ใจ ถ้าทางเดินก้าวไปสู่ใจ สิ่งนี้มันเป็นธรรม

คุณธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสี่ อาจารย์วัตร อาคันตุกะวัตร สิ่งที่เป็น อาจารย์วัตร อาคันตุกะวัตร เพื่ออะไร? เพื่อให้พระอบอุ่น พระมีที่พัก พระมีหมู่คณะ พระมีความเป็นไป ไม่ว่าเหว เห็นใหม่ สิ่งที่ไม่ว่าเหว มันก็มีความอุ่นใจ สิ่งทีมีความอุ่นใจ

แล้วการประพฤติปฏิบัติทำมา อาจารย์วัตร เราจะประพฤติปฏิบัติอุปฐากครูบาอาจารย์ อย่างไร ครูบาอาจารย์จะอุปฐากดูแลลูกศิษย์อย่างไร นี่หลวงปู่มั่นท่านวางไว้ให้เราเข้าถึงธรรม นี่ ธรรมและวินัย ธรรมและวินัยเป็นปฏิบัติเครื่องดำเนิน สิ่งทีเครื่องดำเนินวางธรรมมาอย่างนี้ แล้ว เราเกิดมาพบสิ่งทีว่าการประพฤติปฏิบัติกำลังเจริญรุ่งเรืองอย่างนี้ แล้วเราทำไมจะไม่รีบชวนชวน

ชวนขายขนาดไหนมันก็เป็นชวนขายโดยกิเลส ชวนขายโดยกิเลส โดยเอากิเลสนี้ออกหน้า ถ้ากิเลสออกหน้า มันก็ว่าสิ่งนี้รู้แล้ว สิ่งนี้รู้แล้ว สิ่งนี้เป็นของเล็กน้อย สิ่งนี้ไม่ต้องประพาศปฏิบัติก็ได้ เพราะมันเป็นของเล็กน้อยไง เราทำประพาศปฏิบัติ เราปฏิบัติธรรมบูชาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำปฏิบัติที่ใจ แล้วปฏิบัติเครื่องดำเนินมันทำให้เราเสียเวล่ำเวลา

การเสียเวลา เห็นไหม ในการประพาศปฏิบัติ เวลาปัญญามันออกไคร่ครวญ เราพยายามเคล็ดเปิดเปิงไปกับปัญญา สิ่งที่เป็นปัญญไคร่ครวญไป เราว่าสิ่งนี้เป็นปัญญา เห็นไหม เวลากิเลสมันมีอำนาจมันจะเอาสิ่งนี้เข้ามาหลอกเรา แล้วเราก็เคล็ดเปิดเปิงไปจนต้นทุนหมด พอต้นทุนหมด จิตมันก็เสื่อม พอจิตมันเสื่อม การไคร่ครวญของปัญญานั้นก็ไคร่ครวญไปไม่รอด ถึงที่สุดแล้วก็ยอมจำนน ยอมจำนนกับกิเลส จนน้อยเนื้อต่ำใจ ท้อถอย ท้อถอยน้อยเนื้อต่ำใจ จนตัวเองมัวนเสื่อ

แต่ถ้าเราเชื่อครูอาจารย์เห็นไหม เรากลับมา เวลาจิตออกไปวิปัสสนา พลังงานมันใช้ออกไป เราต้องกลับมาพุทโธๆ เพื่อสร้างต้นทุน รักษาทุนของตัวเองไว้ ถ้ารักษาทุนตัวเองเอาไว้ พอมันมีกำลังออกไป เราก็ออกไปวิปัสสนา เห็นไหม ข้อวัตรปฏิบัติของครูบาอาจารย์ที่วางไว้ก็เป็นต้นทุน เป็นเหตุไ้เป็นเหตุให้ฝึกหัดใจ ในเมื่อกิเลสมันมีความต้องการความสะดวก สุกัททะมีความพอใจมากที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว จะได้ไม่มีใครคอยชี้ความบกพร่อง ไม่มีใครคอยสั่งให้ทำผิดทำถูกอย่างใด

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมและวินัย ข้อวัตรปฏิบัติก็เป็นทางเครื่องดำเนินเห็นไหม ถ้าเรามีสติ เรามีความพอใจ เราจะก้าวเดินไปตามธรรมและวินัย แล้วเราจะพยายามจะทำให้กิเลสอ่อนตัวลง อ่อนตัวลง เพราะกิเลสมันไม่ต้องการทำตามธรรมและวินัย

ธรรมวินัยนี้ ธรรม เห็นไหม ธรรม กิเลสกลัวธรรม ถ้าเราทำตามธรรม กิเลสมันไม่มีช่องออกหาгин ถ้าเราจะไปตามความเห็นของเรา นั่นคือกิเลสเต็มๆ กิเลสเต็มๆ มันจะให้เราออกไปนอกกลุ่มนอกทาง เห็นไหม เราประพาศปฏิบัติแล้ว สิ่งนี้เป็นเรื่องหยาบๆ พุทโธนี่ก็เป็นสมถกรรมฐาน ปัญญาเราออกแล้ว ก้าวเดินด้วยปัญญา ปัญญานี้จะชำระกิเลส สมถกรรมฐาน สมถะคือสมาธิไม่สามารถชำระกิเลสได้ มันต้องใช้ปัญญา ปัญญาเราก้าวเดินแล้วก็เคล็ดเปิดเปิงไป

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อข้อวัตรปฏิบัติเป็นของเล็กน้อยเห็นไหม ของเล็กน้อย สิ่งทีเล็กน้อย เราสะสมไว้ เราสะสม เราฝึก จนเป็นคนละเอียดรอบคอบ สิ่งที่เป็นคนละเอียดรอบคอบ สิ่งนี้ถ้า

ผิดธรรมดาผิดวินัย แค่น้ำชาด แค่มะลัดถั่วเขียวผ่านได้ ถ้ารุ่งอรุณเราไม่ได้ปะ มันก็เป็นน้ำชาดครอง เป็นนิสัคคิย์ปาจิตติย์

สิ่งนี้ทำให้เรารักษา เราใคร่ครวญ เรารักษาเห็นไหม เรารักษาสิ่งที่เป็นบริหาร ๘ ของเรา สิ่งที่เป็นบริหารก็เป็นการฝึกจิต ข้อวัตรปฏิบัติก็เป็นการฝึกจิต ในการออกบิณฑบาตก็เป็นการฝึก เห็นไหม เป็นการเดินจงกรมไป สิ่งนี้เป็นการฝึกทั้งหมด วัตรปฏิบัตินี้เป็นสิ่งที่ทั้งหมด เป็นการฝึกใจทั้งหมด สิ่งที่เป็นการฝึกใจ ฝึกใจใจ

เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ การทุกข์สุขมันก็อยู่ที่ใจ สิ่งที่อยู่ที่ใจเห็นไหม เวลาพระชฎิล ๓ พี่น้อง เวลาภิณฑริมีเดช ก็มีจากไหนล่ะ? ก็มีจากใจ เพราะบูชาไฟนะ ไฟเป็นกองไฟอยู่ข้างนอก แต่การเพ่งกสิณ การเพ่งกสิณแล้วต้นทุนนี้เกิดประจำ เพราะการเพ่งนี้จิตคงที่ จิตเพ่งกสิณแล้วจิตมันมีพลังงานขึ้นมา สิ่งที่มีพลังงานขึ้นมา สิ่งนั้นเป็นต้นทุนเห็นไหม ขนาดส่งไปอย่างนั้น เป็นสภาวะเพ่ง เป็นต้นทุน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีต้นทุนของเรา เรารักษาต้นทุนของเรา เรากำหนดต้นทุนของเรา ให้ต้นทุนของเราเป็นข้อวัตรปฏิบัติ ถ้าข้อวัตรปฏิบัติ จิตมันไม่ยอม จิตมันคั่นรน จิตมันคั่นรนมันก็จะออกไปนอกกลุ่มนอกลทาง เราถึงต้องบังคับ ถ้าเราเชื่อธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศนาว่าการเราซึ่งๆ หน้าเลยนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ จากไหน? สดๆ ร้อนๆ จากหัวใจของเรา หัวใจของเราสัมผัสใจ

ถ้าจิตสงบนี้สมาธิธรรม ถ้าจิตมันก้าวออกจากปัญญาเห็นไหม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เปิดกว้าง เปิดกว้างதாகางนะ ตากางกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ถ้าเราวิปัสสนามันไม่ปล่อยวาง ตากางให้กิเลสค้นหาความทะยานอยากเบาบางลง

ถ้าเรากำหนดพุทโธจิตสงบ ความสงบอย่างนี้สงบแบบหินทับหญ้าอย่างหนึ่ง ขณะเราวิปัสสนา เวลากิเลสมันเริ่มโดนทำลายลง ความว่างต่างกัน ความว่างของปัญญาที่ชำระกิเลสที่ทำลายกิเลสให้กิเลสอ่อนตัวลงต่างกัน ความต่างกันนี้ เห็นไหม กิเลสมันก็เข้าแทรกได้ว่านี่คือธรรม นี่คือธรรม พอว่านี่คือธรรมแล้วถ้าเราก็อะไรใจมันก็เสื่อมถอย เสื่อมถอย เราก็ต้องวิปัสสนาไป

นี่คือเรื่องของกิเลส นี่คือเรื่องของกิเลสในหัวใจ คือพญามารไง พญามารมีอำนาจอยู่ในหัวใจของเรา แล้วพยายามบิดเบือน พยายามทำให้การก้าวเดินของเรานี้มีอุปสรรค อุปสรรคในการประพฤติปฏิบัติคือกิเลสนะ คือกิเลสของเรา อุปสรรคนะ อุปสรรคของครูบาอาจารย์ อุปสรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุปสรรคของอัครสาวกต่างๆ มีไหม? มีทุกองค์ มีทุกองค์นะ เพียงแต่ว่าใครจะมีจิต ใครมีนิสัยในการค้นคว้า ในการเตือนใจ ถ้ามีสติสัมปชัญญะ เราจะเตือนของเราตลอด

ถ้ามีครูบาอาจารย์ เวลาเราออกประพฤติปฏิบัติละ เสียงต่างๆ สิ่งที่กระทบกระเทือนต่างๆ เราจับให้เป็นประโยชน์ มันจะเป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้นนะ มันจะเตือนใจของเราได้ เวลาเราออกไปทางโลกเขา เขาทำมาหากินของเขา โลกเขาก็ต้องทำมาหากินของเขา แล้วทำไมหัวใจของเรา เราก็ต้องทำมาหากินในใจของเรา ทำไมมันไม่ทำงานของมัน ทำไมเขาทำมาหากินของเขา เขาต้องทุกข์ต้องร้อน เขาอาบเหงื่อต่างน้ำขนาดไหน

แล้วในการประพฤติปฏิบัติของเรา งานอย่างนี้มันงานชำระกิเลส งานอย่างนี้เป็นงานให้พ้นจากทุกข์จากยาก ทำไมเราไม่มีความมุมานะละ นี่กำลังใจมันก็เกิดนะ สิ่งที่กำลังใจเราเกิด งานของเราเป็นงานภายใน งานของโลกเขาเป็นงานภายนอก เห็นไหม ถ้าเราออกบิณฑบาต เราออกใคร่ครวญสิ่งต่างๆ สิ่งต่างๆ จะเข้ามาเป็นประโยชน์กับใจทั้งหมด ถ้าหัวใจเป็นธรรม

ถ้าหัวใจเป็นโลกนะ หัวใจเป็นโลก มองต่างๆ โลกมีคุณค่ามาก สิ่งที่เป็นโลกเห็นไหม สิ่งนี้เป็นประโยชน์ สิ่งนี้มีคนนับหน้าถือตา นับหน้าถือตามันมาจากไหน นับหน้าถือตามันเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ กิเลสมันลুবหน้าปะจุมุก แต่ถ้าเป็นธรรม มันไม่มีลুবหน้าปะจุมุก มันเป็นมัชฌิมาปฏิปทา มันเป็นความจริง มันย้อนกลับเข้ามาทำลายกิเลสของเรา ถ้ามันมาทำลายกิเลสของเรา มันเกิดจากไหน? เกิดจากการประพฤติปฏิบัติของเรา เกิดจากมรรคญาณจากภายในของเรา สิ่งนี้เกิดจากภายในของเรา มันเป็นความจริงของเราละ

ใครจะต่อต้าน ใครจะทำลาย สิ่งนี้เป็นเรื่องจากข้างนอก แต่ถ้าเราไม่แน่ใจของเรา เรามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากของเรา ไม่ต้องเขาต่อต้านหรอก เพียงแต่เขาพูด เขาโต้แย้ง เราก็ถ่มลูกกลูกกลาน ถ้าเราไม่มีหลัก เห็นไหม ในโลกนี้คนโง่มากหรือคนฉลาดมาก ถ้าคนโง่มากนะ คนโง่มากเขารู้ได้อย่างไร เวลาเขาพูดออกมาจากปากของเขา เขาเอาอะไรออกมาพูดละ เขาก็เอาจากประสบการณ์ของเขาออกมาพูด

แล้วคนโง่ คนพุดประสาเขา เราจะเชื่อได้อย่างไร แต่ครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์เรานี้ หัวใจเห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ บรรลุธรรม สิ่งทีบรรลุธรรม สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์ทั้งหมด สิ่งทีพุดออกมาจากผู้ทีสิ้นกิเลส ผู้ทีสิ้นกิเลสเตือนหัวใจของเรา มันเป็นสิ่งทีละเอียดนะ

ความคิด เราจะคิดออกมา เราเทียบเคียงออกมาได้หมดเลย ความคิดแม้ประเด็นเดียวเราเทียบเคียงออกมา เห็นไหม วิชาการทางโลกทีเขามีอยู่เนี่ย เกิดมาจากไหนล่ะ? ก็เกิดมาจากหัวใจของผู้ทีคิดค้นคว้านั้นล่ะ เขาทำออกมาเป็นสเต็ม เป็นวิชาการ สิ่งนั้นเป็นขั้นเป็นตอนของเขา เกิดมาจากใจของเขาทั้งนั้น ในสิ่งก่อสร้างต่างๆ สิ่งทีเป็นสมบัติทางโลก ออกมาจากใจของช่าง ออกมาจากใจของการกระทำทั้งนั้น

แล้วถ้าในหัวใจของเราล่ะ ในหัวใจของเรา สิ่งทีเกิดออกมาจากใจ ใจดวงนี้มันเป็นกิเลส มันก็ออกมาเป็นกิเลส ออกมาเป็นความคิดทีว่าทำให้ ๑. ใจเศร้าหมอง เบียดเบียนตนก่อน เบียดเบียนตนให้เรารู้สึกคลุกคลานนะ แล้วไปเบียดเบียนผู้อื่น แล้วถ้าเขาพุดออกมาสภาวะแบบนั้น มันจะรู้เข้ามาจากภายใน

ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์ สิ่งทีเขาพุดมา คนโง่พุดไม่มีประโยชน์ เราไม่ฟัง แต่ถ้าครูบาอาจารย์เราฟัง ถ้าเราฟังครูบาอาจารย์เห็นไหม คุณของครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์เลี้ยงเรามา ครูบาอาจารย์รักษาเรามา ถ้าครูบาอาจารย์รักษาเรามา เราต้องรู้จักคุณของครูบาอาจารย์ มันจะซึ่งใจใจ

ทำไมพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล่ะ ทั้งๆ ทีไม่ต้องการสิ่งใดเลย ไม่ต้องการสิ่งใดจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่นึกถึงหัวใจ นึกถึงสิ่งทีตัวเองต้องติดต้องพันกับกิเลสค้นหาความทะยานอยาก แล้วมันจะสะท้อนหัวใจมาก มันสะท้อนหัวใจ มันเป็นสิ่งทีน่าสยดสยองนะ

ถ้าเรามีปม เรามีความรู้สึกของใจ แล้วใจอันนี้มันต้องติดปมอันนี้ แล้วมันต้องพาใจดวงนี้พาเกิดพาตายไป แล้วเวลาเมื่อมีผู้ชี้นำ แล้วเราปลดปมอันนี้ออกได้ มันจะมีความสยดสยองขนาดไหน เหมือนกับว่าสิ่งนี้เกือบจะหลุดมือเราไป แล้วเรารู้ว่าสิ่งนี้ติดมือ เห็นไหม คุณอันนี้มันฝังใจ ถ้าคุณอันนี้ฝังใจ มันจะเคารพนบนอบ มันจะมีความซึ่งใจจากครูบาอาจารย์อันนั้น มันจะซึ่งใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แล้วธรรมวินัยวางไว้ในปัจจุบัน มันน่าซึ่งใจไหม ถ้ามันน่าซึ่งใจ เราต้องศึกษาไง ศึกษาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมสदा ร้อนๆ นะ ธรรมสदा ร้อนๆ ถ้าเราตายไป เราไม่มีหัวใจ ถ้าเราไม่มีหัวใจ ซากศพไม่มีความหมายเลย เพราะเรามีหัวใจ เราจึงหาพาให้ร่างกายนี้ขับเคลื่อนไปได้ แล้วถ้าเราไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วธรรมมันเข้าถึงใจของเรา มันยังสะท้อนใจของเข้าไปใหญ่ มันสะท้อนใจเพราะสิ่งนี้มันปลดปล่อยใจ

เวลาเรามีร่างกาย ความสกปรกของมัน ความโสโครกของร่างกาย มันจะขับแต่สิ่งที่เป็นจี๊ ออกมาทางทวารทั้ง ๕ จี๊ทั้งหมดเลย มันขับเคลื่อนออกมาเพราะอะไร เพราะมันมีอาหารเข้าไป มันบริหารร่างกายของมัน มันใช้งานของพลังงานของมัน มันก็ขับเคลื่อนสิ่งนี้ออกมา นี่เป็นจี๊ จี๊ทั้งหมด ออกจากทวารทั้งหมด

แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจที่มันบีบปี้สีไฟในหัวใจ นี่มันก็เป็นจี๊ มันเป็นจี๊ มันเป็นสิ่งที่ว่ากิเลสตัดหา มันบีบปี้สีไฟ เวลามันถ่ายออกมา เราไม่เห็นว่ามันเป็นโทษไหม เพราะมันไม่มีกลิ่น แต่เวลามันให้ผลเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง มันจะให้โทษไหม? มันให้โทษ มันเบียดเบียนใจ แต่เราไม่มีสติ เราไม่สามารถต่อสู้มัน เราก็เลยล้มลุกคลุกคลาน ล้มลุกคลุกคลาน นะ ขอมจำนนต่อมันตลอดไป

แต่ถ้าเราเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัย ธรรมและวินัย เป็นการจึง เป็นการตรวจสอบ เป็นการจึงให้เข้าไปกลั่นกรองสิ่งนี้ เข้าไปกลั่นกรองกิเลสไป กิเลสพอเห็นธรรมเข้ามากลั่นกรอง มันก็หลบ หลบให้เราไม่เห็นตัวมัน เราถึงต้องค้นคว้า เราถึงต้องขุดคุ้ยใจ

ในการประพฤติปฏิบัติ ว่าเรากำหนดพุทโธๆ จิตสงบเข้ามา “นี่เป็นธรรม เป็นธรรม” มันไม่เป็นธรรมหรอก เพราะอะไร เพราะกิเลสมันสงบตัวลง กิเลสมันหลอก กิเลสมันหลบเข้าไปในหัวใจ กิเลสมันหลบ เพราะคำว่า “นามธรรม” เวลาบอก “จิตนี้เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้” ไม่มีตัวตน” เวลาจิตสงบเข้ามา มันยังเห็นเลย จิตนี้จับต้องได้ จิตนี้เป็นเอกัคคตารมย์ จิตนี้เป็นหนึ่งเดียว

แล้วเวลากิเลสมันหลบไป หลบไปในจิตหนึ่งเดียวนี้ แล้วเราจะค้นคว้าอย่างไร ถ้าเราค้นคว้า เราพิจารณา เราค้นคว้าออกไป มันจะเห็น ถ้าค้นคว้าสิ่งนี้มี ในเมื่อหัวใจมันยังมีความรู้สึก ในเมื่อหัวใจมันมีฐาน กวาสะวะมันมีภพอยู่ ถ้ามีภพอยู่นี้ ความคิดมันยังเกิดดับได้อยู่ มันมีกิเลสเต็มตัว

ถ้ากิเลสเต็มตัว เพราะกิเลสมันเกิดอาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องแสดงตัวของมัน นี่แขกจรมมา ชั้น ๕ เป็นเครื่องแสดงตัวของจิต จิตมันแสดงตัวสภาวะแบบนี้ มันก็ออกไปเป็นสิ่งที่หายๆ ที่ออกไป กินเหยื่อหายๆ จากภายนอก ถ้าเราอาศัยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลั่นกรองสิ่งนี้เข้ามา มันต้องเห็น ถ้าสิ่งนี้เห็นขึ้นมา มันจับสิ่งนี้ นี่ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นอีกชั้นตอนหนึ่ง

ถ้าภาวนามยปัญญาเกิดอีกชั้นตอนเห็นใหม่ พิจารณากาย ปล่อยางกายตามความเป็นจริง ก็คิดมัน คิดสภาวะแบบนั้น คิดสภาวะ นี่พิจารณาแล้วหนหนึ่ง จบแล้ว จบกระบวนการของมัน ในเมื่อพิจารณาแล้ว ทำลายแล้ว กิเลสขาดออกไปแล้ว นั่นคือการบรรลุธรรมแล้ว

บรรลุธรรมมาจากไหน ในเมื่อตัวตน ในกิเลสในหัวใจยังมีมหาศาลเลย ถ้ามีอีกมหาศาล เห็นใหม่ ข้อวัตรปฏิบัติมันจะย้อนกลับ ย้อนกลับตลอด ถ้ามีธรรม ธรรมวินัย ธรรมและวินัยของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีคุณประโยชน์มหาศาล คุณประโยชน์มหาศาลเพราะว่าสิ่ง ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันสามารถตรวจสอบใจของเราเองได้

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราเป็นคนที่มีชีวิต เราเป็นคนที่มีหัวใจที่สร้างธรรมขึ้นมาจาก ภายใน ธรรมจากภายใน เพราะเราวิปัสสนาขึ้นมาจนปล่อยางกิเลสค้นหาความทะยานอยาก จากร่างกายที่มันมีชี สิ่งที่เหม็นๆ ออกมา พอร่างกาย สิ่งที่มันเป็นชี แล้วมันออกมาเห็นสักร่างกายที่ปฏิญ จากความเห็นผิดของใจ เราพิจารณามันจนมันขาดออกไป

สิ่งที่มันขาดออกไป สิ่งที่หายๆ มันขาดออกไป มันก็ย้อนกลับเข้ามา เพราะมีธรรมและ วินัยกลั่นกรองมันเข้าไป สิ่งที่ถูกกลั่นกรองเข้าไป มันจะมีความละเอียดเข้าไป พอมันละเอียดเข้าไป มันก็ไปจับชั้นอันละเอียดได้ มันก็วิปัสสนาของมัน ถ้าวิปัสสนาของมันเห็นใหม่ นี่ธรรมและ วินัย ธรรมและวินัยมีชีวิตขึ้นมาจากใจของเราใจ

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เห็นธรรมนะ ธรรมนี้เป็นสัพเพ ธมฺมา อนตฺตา...สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา เพราะสภาวะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันอยู่ในพระไตรปิฎก มัน

เป็นทฤษฎี มันเป็นเรื่องที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งของเรา แล้วเราใคร่ครวญขึ้นมาจนเราเป็นสงฆ์ เป็นสงฆ์เพราะเราเป็นสังฆะอันหนึ่ง เพราะเราเห็นความเป็นจริง

สังฆะเกิดขึ้นมาจากเห็นสัkkายทิฏฐิ ความปล่อยวางสัkkายทิฏฐิตามความเป็นจริง เราเป็นสังฆะขึ้นมาอันหนึ่ง ถ้าเป็นสังฆะขึ้นมา เราเป็นสงฆ์ แล้วธรรมที่ละเอียดขึ้นไป นี่สงฆ์ อันหนึ่ง สงฆ์บุคคลที่ ๑ บุคคลที่ ๒ บุคคลที่ ๓ บุคคลที่ ๔ มันจะตามมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา ถ้าเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา ในการประพจน์ปฏิบัติ การใช้ดำเนินการจากธรรมและวินัย

ถ้าเราไม่เคารพธรรมและวินัย เราเหยียบย่ำธรรมและวินัย มันจะเป็นธรรมขึ้นมาจากใจดวง นั้นไม่ได้ ใจดวงนั้นจะเป็นธรรมขึ้นมาไม่ได้โดยถ้าไม่เห็นคุณ ไม่เห็นธรรมและวินัยนี้เป็นศาสนา ถ้าไม่เห็นธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีคุณต่อเรา

จะรู้คุณ “รู้คุณ” เห็นไหม รู้คุณ บุญคุณ บุญคุณของธรรมและวินัย บุญคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุญคุณของครูบาอาจารย์ที่ชี้นำเข้ามาอย่างนี้ ถ้าเห็นคุณอย่างนี้ขึ้นมา นั่น สิ่งนั้นถึงจะเป็นธรรม ถ้าไม่เห็นบุญเห็นคุณ มันจะไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่ธรรมเพราะสิ่งที่คิดออกมา เป็นบาปอกุศล สิ่งที่เป็นบาปอกุศล มันจะเป็นกุศลได้อย่างไร

สิ่งที่เป็นบาปอกุศล เพราะอะไร เพราะมันบีบบังคับใจดวงนั้น มันทำลายใจดวงนั้นก่อน มันทำลายใจดวงนั้นให้พ้นจากธรรมและวินัย มันทำใจของมันให้ห่างจากธรรมและวินัย เพราะ ธรรมและวินัยเป็นสัจจะความจริง แล้วมันทำใจของมันให้ห่างออกจากธรรมวินัย มันจะเป็นธรรม และเป็นวินัยได้อย่างไร

ในเมื่อเราไม่เคารพธรรมและวินัยเห็นไหม ธรรมและวินัยสิ่งนี้ ถ้าเราเคารพสิ่งนี้ แล้วเราทำขึ้นมา มันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาจากใจ ถ้าเกิดขึ้นมาจากใจ เราจะเห็นตามความเป็นจริง ปัญญามันเกิด ใคร่ครวญเข้าไป ใคร่ครวญเข้าไป เพราะเราเคารพ เราบูชา แล้วเราสร้างขึ้น เคารพบูชา ถ้าเราไม่สามารถสร้างขึ้น มันก็ไม่สามารถเกิดมรรคญาณเกิดขึ้น

เราเคารพบูชาก็เหมือนกับเราเป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิสเราเคารพบูชา แต่มันยังไม่เกิดจากใจของเรา ถ้าเราเคารพบูชาแล้วของเราสร้างขึ้น มันจะเกิดจากใจของเราขึ้นมา นี่คือปัญญาของเรา พอปัญญาของเราขึ้นมา ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะเป็นธรรม

และวินัยขึ้นในหัวใจของเรา ถ้าเป็นธรรมในหัวใจของเรา วิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า พิจารณากาย ออกเป็นธาตุ ๔ เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ กลับคืนสู่ธรรมชาติของมัน จิตกับกายจะปล่อยออกจากกัน

วิปัสสนาขั้น ๓ ขั้นอันละเอียดมันก็ผูกมัดกับใจ ปัญญาจะใคร่ครวญสิ่งนี้ จนถึงที่สุดมันจะ ปล่อยวาง เห็นไหม กายกับจิตปล่อยวางกันจนตามความเป็นจริง เห็นไหม เกิดจากไหนล่ะ? เกิดจากกรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย้อนกลับขึ้นไปมันจะคิดเป็นความว่าง ว่างหมด ปล่อยวางหมด ปล่อยอะไรสิ่งต่างๆ เข้ามาทั้งหมด

ขณะที่ว่าเป็นฤทธิชีไพรมันก็ว่าง ขณะที่ว่างมันปล่อยวางขึ้นมาเป็นบุคคลที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ขึ้นมา มันก็ว่าง แต่ความว่างนี้มันมีกามราคะอยู่ภายใน ถ้ากามราคะอยู่ภายใน มันว่างขนาด ไหน ถ้าจิตมันละเอียด มันเป็นความพอใจ คือกามฉันทะ กามฉันทะ ความพอใจในตัวตน มันจะ ออกไปเป็นกามราคะ ถ้าเราย้อนกลับขึ้นมา ก็ต้องอาศัยความกลั่นกรองของกรรมและวินัย ธรรม และวินัยมันจะกลั่นกรองขึ้นไป มันจะละเอียดขึ้นไป ละเอียดขึ้นไป

กลั่นกรองขึ้นไปจนถึงเห็นตัวมัน ถ้าเห็นตรงนั้น ความพอใจนี้แหละ ความพอใจ ความ ฉันทะ พลิกกลับออกไป พลิกเปิดหน้าของความตัวตนของเราขึ้นมา ข้างในจะเป็นกามราคะ ทั้งหมดเลย เพราะกามราคะ เห็นไหม เทวดา เป็นเทวดา นี่กามราคะ ตั้งแต่เทวดาลงมา เทวดาก็ยัง เสพกาม เสพกามโดยวิญญาณาหาร วิญญาณาหาร เพราะเป็นเทวดาก็มีกามของเขา กามคือกามอัน นี้ กามความพอใจอันนี้ ถ้าวิปัสสนาเข้าไป ปัญญาอันละเอียดจะเกิดขึ้นมา กลั่นกรองเข้าไป ทำลาย กันไปบ่อยครั้งเข้า ถ้าเห็นนะ

ถ้าเห็นสภาวะแบบนี้ ถ้าเห็นอย่างนี้คือเห็น อาศัยความละเอียดอ่อนของธรรม ความ ละเอียดอ่อนของธรรมนะ จากหยาบๆ มันก็กลั่นกรองความหยาบๆ เข้ามา แล้วปล่อยวางสิ่ง หยาบๆ เข้ามา พอละเอียดเข้ามา มันจะเข้าไปกลั่นกรองความเป็นความภายในเข้ามา ถ้ามัน ละเอียดเข้ามาแล้วกลั่นกรองสิ่งนั้น จนขุดคุ้ย จนเห็นสภาวะอันนี้ สิ่งที่เป็นความพอใจของตัว สิ่ง ที่ความพอใจของตัว เห็นไหม โทสคคินา โมหคคินาอยู่ตรงนี้ไง นางคณหา นางอรดี อยู่ตรงนี้ นี่ ปฏิภาณ

ปฏิเสธคือข้อมูลของใจ ถ้ามันยึดมั่นว่าเรามีภูมิรู้ เรายึดมั่นว่าเรารู้ เราเป็นไป สิ่งนี้มันจะเป็นกิเลสขึ้นมาครอบงำ ถ้ากิเลสครอบงำ มันจะยึดตัวตนของมัน แล้วมันจะไปเหยียบย่ำคนอื่นต่อไป เหยียบย่ำคนอื่นเห็นไหม ว่าตัวเองเป็นผู้รู้ ตัวเองมีธรรม ตัวเองมีคุณวิภาวะที่สูงส่ง

สูงส่งไปไหน ในเมื่อมันอยู่ใต้กามราคะ สิ่งที่ได้กามราคะ มันย้อนกลับ ถ้ามันย้อนกลับ ปัญญาย้อนกลับนะ ย้อนกลับเพราะเหตุใด? ย้อนกลับเพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ กิเลสมันอยู่ที่ทวารวาทอันนั้น ถ้าพอทำการกั้นกรองที่มันย้อนกลับเข้าไปทำลายตรงนี้ไง ทำลายกามราคะจนปล่อยวาง ปล่อยวาง ปล่อยวางนะ กิเลสมันไม่ยอมจำนนง่ายๆ หรือ มันจะเริ่มหลบ เริ่มซ่อน

ธรรมและวินัยใคร่ครวญเข้าไป ใคร่ครวญเข้าไปโดยปัญญาญาณ เป็นมรรคญาณ สิ่งที่เป็นมรรคญาณเห็นใหม่ เป็นมรรค ธรรมจักรมันจะเคลื่อนตัวเข้าไป นี่ธรรมจักรไง สิ่งที่ธรรมจักรเคลื่อนตัวเข้าไปแล้ว มันเข้าไป จนถึงที่สุดมันจะขาด ขาดกรีน! ออกไปจากใจ กรีน! เข้ามาที่ตัว ขาดออกไป

สิ่งที่ขาดออกไป ต้องฝึกซ้อม ฝึกซ้อมเพราะอะไร เพราะมันมีเศษส่วน มันมีส่วนที่ซ่อนเร้นอยู่ ถ้าซ่อนเร้นอยู่ นี่ฝึกซ้อมบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า จนหมด หมดสิ่งที่ต่างๆ ว่างหมดเลย สิ่งที่ว่าหมดเพราะการฝึกซ้อมอันนี้เข้ามาเห็นใหม่ ว่างหมดเลย นี่คือตัวตนของมัน นี่คือตัวพญามาร เรือนยอดของนางคันทา นางอรดี คือเจ้าวัฏจักร สิ่งที่เจ้าวัฏจักรเพราะมันเป็นปฏิสนธิจิต มันเป็นสิ่งที่ว่าหมด มันเป็นตัวตนของมัน ที่ว่าจิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้จับต้องไม่ได้

ถ้ามันจับต้องไม่ได้ มันจะเห็นอวิชชาได้อย่างไร ถ้ามันจับต้องไม่ได้ มันจะเห็นสิ่งที่ว่าสิ่งที่เชื้อโรคที่มันหมักหมมตัวอยู่ได้อย่างไร มันอยู่ที่จุด สิ่งที่เป็นจุด สิ่งที่อยู่หนึ่งแล้วขยายออกเป็นจักรวาล สิ่งที่ว่าสิ่งจักรวาลเกิดจากตรงนี้ เกิดจากจิตที่เป็นปฏิสนธิจิตนี้ไง

ย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับได้ต้องมีอำนาจวานานะ อำนาจวานาย้อนกลับเข้ามาจับตรงนี้ได้ อำนาจวานาหมายถึงว่ามีความจุกิด หมายถึงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมันเหมือนกับความว่างอันนี้มันต้องรักษาไว้ นี่กลัวแต่จะไม่ว่าง กลัวแต่เขาจะสับประมาทเอา กลัวทุกๆ อย่าง สิ่งนี้มันเป็นมานะ ๕ สิ่งที่มีมานะ ๕ รูปราคะ อรูปราคะ สิ่งที่เป็นราคะ เป็นฉานสมาบัติ ที่ว่ารูปฉาน อรูปฉาน นี่มันเป็นราคะเพราะจิตมันไปติดมัน จิตนี้เข้าสมาบัติได้ สิ่งต่างๆ ไปติดมันนะ แล้วเป็นมานะ สิ่งที่เป็นมานะ มันจะยึดมั่นของมัน

ถ้ามีความเป็นไป สิ่งนี้มันทำไมต้องรักษา ถ้ารักษา จะย้อนกลับเลย สิ่งที่ย้อนกลับเข้าไปถึง
จับต้องตรงนี้ได้ไง นี่ก็ตัวอวิชา แล้วถ้าใช้ปัญญาอย่างมหาสติ-มหาปัญญา ปัญญาอย่างนี้หยาบ
เกินไป หยาบเกินไปจะเข้าไปทำลายสิ่งนี้ไม่ได้ มันจะเป็นปัญญาญาณ ปัญญาญาณนี้มันจะเข้าไป
ซึมซับเข้าไป มันจะซึมซับละเอียดอ่อนมาก ขลุกลึกเข้าไปในหัวใจนั้น แล้วจะไปพลิกคว่ำใจนี้
ไง พอพลิกคว่ำใจดวงนี้ได้ นี่ต่างหากถึงจะเป็นธรรม

พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในวันมาฆบูชา เพราะ
รู้คุณ ระลึกถึงคุณ ถ้าไม่มีคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาอย่างนี้ใครจะใคร่ครวญ
ได้ ปัญญาอย่างนี้ละ เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้แนะ

ขนาดที่ว่าเหาะเหินเดินฟ้าได้นะ ขนาดที่ว่ามีฤทธิ์มีเดชมหาศาล แต่เพราะมีฤทธิ์มีเดช
มหาศาล เขามีลูกศิษย์ลูกหา มีภษัตริย์เป็นลูกศิษย์ มีชาวอมรทั้งหมดเป็นลูกศิษย์ มีสถานะต่างๆ ที่
สังคมโลกเขาปรารถนาทุกสิ่ง สิ่งนั้นเป็นทิฏฐิมานะ สิ่งนี้เป็นกิเลสตัณหาความทะยานอยาก แล้วถ้า
ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาทรมาน มาทรมานนะ มาทรมานมาฝึกฝน ฝึกฝนให้จิต
ดวงนี้ออกไป

แล้วเราประพฤติปฏิบัติในปัจจุบันนี้ “ธรรม” ธรรมคือความถูกต้อง ธรรมคือความจริง ถ้า
ธรรมเป็นความจริง ความถูกต้อง เราไม่อยู่กับธรรม แล้วเราจะไปอยู่กับอะไร ถ้าเราไม่อยู่กับธรรม
ใจเราจะเป็นธรรมไหม ถ้าเราไปอยู่กับโลกธรรม ๘ เห็นไหม ติณินินทา อยู่กับลาภ อยู่กับ
สักการะ ถ้าเราหวังลาภ หวังสักการะ หวังสิ่งที่เขาสรรเสริญเยินยอ นั้นมันเข้ากับธรรมหรือ มัน
ออกมาจากไหนล่ะ? มันออกมาจากกิเลสทั้งนั้นล่ะ

ถ้ามันเป็นธรรมนะ สิ่งนี้เป็นเรื่องของโลก เราทำลายมันตั้งแต่ทำลายอวิชา เราทำลายมัน
ตั้งแต่จิตปฏิสนธิที่เป็นจุดที่รับรู้สิ่งต่างๆ เราทำลายมาทั้งหมด ถ้ามันทำลายทั้งหมด สิ่งนี้มันจะเข้า
กับใจดวงนั้นได้อย่างไร มันเข้ากับใจดวงนั้นไม่ได้ มันจะต้องรู้คุณของอาจารย์ของมันสิ มันต้อง
รู้คุณ รู้คุณเห็นคุณที่ครูบาอาจารย์ชี้แนะมา ถ้ามันไม่รู้คุณ มันไม่เห็นคุณของครูบาอาจารย์ของมัน
มันจะคิด มันจะเป็นธรรมไปได้อย่างไร

ในเมื่อมันเป็นธรรม เป็นไปได้ มันก็เป็นสุกัถะใจ สุกัถะ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ดีใจมาก ดีใจมาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว จะไม่มีใครคอยบีบบังคับ คอยกดขี่ข่มเหง คอยให้เข้าทางอยู่

สุกัถะ เพราะว่าเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจ บวชมาในศาสนาที่ปรารถนา แต่ความสุขความสบาย ปรารถนาแต่ชื่อเสียงลาภสักการะ หวังลาภ หวังสักการะ หวังความสุข ความสบายในศาสนา ไม่ได้บวชมาเพื่อจะชำระกิเลส

เพราะการบวชมาชำระกิเลส มันต้องมีหัวใจที่อ่อน หัวใจที่ควรแก่การงาน ถ้าหัวใจที่อ่อน หัวใจที่ควรแก่การงาน งานอย่างนี้เห็นไหม งานในการทรมานตนนะ เวลาเราเข้าป่าเข้าเขา เราเข้าไปทรมานตนของเรา มันเป็นสังขะของบุคคลคนนั้น เราเข้าไปอยู่ในป่า ใครจะรู้ใครจะเห็นกับเรา ว่าเราจะประพฤติปฏิบัติขนาดไหน เราอยู่ในกุฏิวิหารของเรา เราพยายามนั่งตลอดรุ่ง เราพยายามนั่งทั้งคืน เราอยู่นั่งสังขิกขึ้นมา มันเป็นการที่ว่าเราไปทำงานอันละเอียด ไปทำงานในหัวใจ

สิ่งที่เป็นนามธรรมต้องอาศัยนามธรรมในมรรคญาณของเราเข้าไปทำลายมัน สิ่งที่ทำลายมันจะเกิดขึ้นมาจากไหน ถ้าเราไม่ทำสมาธิ ถ้าเราไม่เกิดปัญญาคือความถูกต้อง ถ้าเราเกิดปัญญาความถูกต้อง สิ่งนี้มันจะเป็นสังขธรรมความจริง

สังขธรรมความจริงอย่างนี้เห็นไหม ในศาสนามันมีสิ่งที่ละเอียดอ่อนอย่างนี้ไง สิ่งทีละเอียด สิ่งทีลึกซึ้ง จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “จะสอนใครหนอ จะสอนใครหนอ พุคไปใครเขาจะเชื่อ” แต่สุดท้ายท่านก็ออกเผยศาสนา มีอัครสาวก มีสาวกต่างๆ มีพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ เป็นเอหิภิกขุที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้บวชให้โดยสมมุติ โดยสมมุติคือบวชโดยโลก บวชโดยธรรมวินัย

แต่บวชโดยหัวใจ นั่นคือมรรคญาณ นั่นคือสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาธรรมนี้ออกกางแผ่ให้เขาได้ประพฤติปฏิบัติ แล้วเขาได้ประพฤติปฏิบัติของเขาโดยสังขะความจริง เขาถึงได้ธรรมของเขามา พอเขาได้ธรรมของเขามา เขาถึงระลึกถึงคุณ เขาระลึกถึงบุญคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงเมื่อไหร่มันก็เสียวสยงในหัวใจ

ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม เราก็จะต้องเป็นเหมือนกับตัวหนอน ต้องเกิดต้องตายไปในวัฏฏะนี้ เพราะเกิดมาพบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้

ทาง เพราะเราเกิดมาพบครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติกันคว้ามานี้ในกึ่งพุทธกาล แล้วครูบาอาจารย์ของเราชี้หน้า แล้ววางธรรมมาให้เราก้าวเดินตาม

ในเมื่อเราก้าวเดินตาม ตามครูตามอาจารย์ของเรา เราจะซึ่งคุณของครูของอาจารย์ของเรา เพราะครูอาจารย์ของเรารักษารามานะ กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงมาตั้งแต่เล็กๆ กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงมาตั้งแต่เริ่มบวชใหม่ บวชใหม่ พระบวชใหม่เห็นใหม่ มันก็มีความกลัวไปหมดละ มันมีความวิตกกังวล ถ้าครูบาอาจารย์ไม่เป็นหลักให้เราเกาะยึด เราจะไปเกาะยึดจากใคร เราก็เกาะยึดจากครู จากอาจารย์มา

แล้วถ้าครูบาอาจารย์เลี้ยงหัวใจของเราขึ้นมาได้อีก เราถึงเรียกกัน “พ่อแม่ครูจารย์” เราถึงจะระลึกถึงคุณของครูบาอาจารย์ให้สมกับเป็นวันมาฆบูชา ที่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ระลึกถึงคุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเป็นจาคูรงคสันนิบาต ไปเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะถ้าคิดถึงกิเลสแล้วมันเสียวขอกใจ ถ้าคิดถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันอบอุ่น มันรื่นเริงในธรรม เราถึงว่าคนกตัญญูกตเวทีจะรู้คุณคน เอวัง